

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БІБЛІОТЕКА

**ВІДДІЛ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА КОМП'ЮТЕРНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БІБЛІОТЕКА

ВІДДІЛ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА КОМП'ЮТЕРНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ЛЮДИНА, ЯКА СПЕРЕЧАЄТЬСЯ З ВІЙНОЮ

До 125-річчя від дня народження
Еріха Марії Ремарка

Бібліографічний покажчик

КИЇВ 2023

Людина, яка сперечається з війною. До 125-річчя від дня народження Еріха Марії Ремарка : бібліографічний покажчик/ НТУ, Бібліотека ; укладач зав. відділом інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення бібліотеки В. А. Рассказова. – Київ : НТУ, 2023. – 40 с.

Відповідальний за випуск – директор бібліотеки О. М. Мірошник

Еріх Марія Ремарк увійшов в історію як автор чесних, відвертих і безкомпромісних книг про війну. 22 червня виповнюється 125 років від дня його народження. На честь пам'ятної дати ми звернулися до основних віх життя і творчості великого письменника.

У покажчику використано матеріали з відкритих джерел мережі Інтернет.

"Це тільки спроба розповісти про покоління, яке погубила війна, про тих, хто став її жертвою, навіть якщо врятувався від снарядів".

Е. М. Ремарк

Ці слова Еріх Марія Ремарк написав у передмові легендарного роману «На Західному Фронті без змін», і саме вони можуть повністю охарактеризувати його життя. Після закінчення Першої світової війни він прожив понад 50 років, але так і не зміг оговтатися. Усе його життя – лише невтішна спроба знову знайти сенс, який забрала Вона.

Еріх Пауль Ремарк народився 22 червня 1898 року в родині Петера Франца і Анни Марії Ремарк в невеликому німецькому містечку Оснабрюк. Його батько працював палітурником книг, тому бібліотека в будинку була вражаючою. Завдяки цьому з самого дитинства маленький Еріх багато читав.

«Пробувати» перо хлопчик теж почав рано, через що в народній школі його прозвали «брудником» – занадто багато псував паперу. Після школи він вступив в католицьку семінарію, а пізніше продовжив навчання в королівській духовній семінарії. Еріх Ремарк планував стати вчителем, спокійно жити і щасливо постаріти. Його планам не вдалося здійснитися. В училищі він подружився з Фріцем Хьорстемайером, який надихнув підлітка на письменницьку діяльність. А після сталося те, що назавжди перевернуло життя всього світу і перекреслило плани на райдужне майбутнє людства.

Прийшла Перша світова війна, по країнам прокотилися збройові залпи, юнаків звать на фронт. 21 листопада 1916 року настала черга і Еріха Ремарка: його призвали на службу, а 17 червня 1917 року відправили на Західний фронт.

Незважаючи на те, що майбутньому письменникові пощастило не потрапити на передову лінію, солдатського життя і жахів війни він відчув на собі чимало. В кінці липня Ремарка зачепило уламками

гранати: він був поранений в шию, ногу і руку. Через серйозні ушкодження залишок війни він провів у німецьких шпиталях. Але набагато більший відбиток трирічна служба в армії залишила на не тілі, а на душі. Вона багато в чому змінила Еріха Пауля і його ставлення до життя.

Під час війни доля підкидала йому все нові і нові страждання. Помер його близький друг Хьорстемайер. А у вересні 17-го року від раку померла його мати. Еріх був настільки вражений, що на честь неї змінив своє друге ім'я з «Пауль» на «Марія».

Зміна імені згодом привела до безлічі жартів і байок в літературних колах. Багато хто намагався довести, що за не зовсім звичним ім'ям ховається чоловік і дружина, брат і сестра, а то і взагалі три різні людини. Також виникали суперечки про те, чоловік це чи жінка. Втім, такі жарти досі з'являються і в сучасному літературному суспільстві. Але ніхто не стане заперечувати того, що перипетій долі Ремарка з лишком вистачило б на життя декількох десятків людей.

Ці події укупі з війною не могли пройти безслідно. На початку 1919 року Ремарк відмовляється від присудженої йому нагороди – Залізного Хреста I ступеня, йде з армійської служби і продовжує навчання в семінарії. Він намагається хоч якось повернути нормальне, минуле життя, яке у нього відібрали.

Втрачене покоління – літературний термін, що виник в період між двома світовими війнами. Він описує молодих людей, яких покликали на фронт зовсім юними. До них відноситься і Еріх Марія Ремарк. Перша світова війна скалічила чимало доль, але на них вплинула найбільше. Їх світ розділився на «до» і «після», і вже ніколи не міг стати колишнім.

«Тепер ми – старі, але без досвіду старості. Старі, цинічні, позбавлені віри, інколи сумні. Не часто, але сумні.» (Е. Ремарк, «Час жити і час помирати»)

Після війни Еріх Марія Ремарк змінює безліч професій. Попрацювавши рік учителем, він розчаровується в цій діяльності і пускається на пошуки своєї справи. Він був і торговим службовцем, і бухгалтером, і органістом в каплиці. Якийсь час майбутній письменник навіть продавав надгробки. Про цей насичений період життя Ремарк пізніше розповість в «Чорномуobelіску».

Перший свій роман «Мансарда мрій» Еріх написав в батьківському домі в 1920 році. Незважаючи на досить тепле прийняття суспільством, автор шалено соромився твору, і вирішив викупити залишки тиражу самостійно.

У 1921 році, в березні, Ремарк починає заробляти на життя журналістикою. Спочатку він працює театральним критиком одного німецького видання, пізніше вже стає редактором журналу «Ехо Континенталь», складає рекламні тексти, пише есе та передмови до різних каталогів. У цей час письменник вперше підписується псевдонімом «Remarque» – своїм прізвищем, написаним на французький манер.

Літературну діяльність він теж не залишає. Еріх Марія видає есе, працює над романами «Гем» і «Зупинка на обрії». В цей же час автор трудився над твором, який пізніше приніс йому неймовірну славу і звання «зрадника Батьківщини». Це було «На Західному Фронті без змін». Він написав його всього лише за шість тижнів. Перше видавництво, куди Еріх Ремарк посилав рукопис, відмовилося друкувати його. Бачите, їм здавалося, що в Німеччині про війну ніхто не захоче читати. Друге видавництво «Ульштайн» теж з обережністю погодилося випустити роман: при невдалому результаті письменник пообіцяв відпрацювати в компанії журналістом, поки не покрий витрати. Але твір «вистрілив», і, можливо, більше, ніж потрібно...

Роман «На Західному фронті без змін» був схожий на вибух бомби. Тільки в Німеччині за один, 1929-й, рік він розлетівся величезним

тиражем: було надруковано півтора мільйона примірників. У квітні наступного року твір успішно екранізує Лев Мільштейн: фільм отримує дві премії «Оскар». У наприкінці 1931 року Ремарк публікує наступний роман «Повернення». Навколо письменника піднімається галас. Багато хто не підтримує його діяльність. Томас Манн, Стефан Цвейг і інші німці насторожено ставляться до його політичної відчуженості, вважають його продажним писакою і зрадником народу. До такої ж думки приходять і нацисти. Еріх важко сприймає нападки співвітчизників, починає багато пити.

Успіх творів приніс йому величезний капітал, який дозволяє вести розкішне життя і вільно подорожувати по світу. У 1932 році автор мігрує до Швейцарії. Але цькування не припиняється: його звинувачують в незаконних банківських операціях, виписують штрафи, загрожують тюремним ув'язненням. Гітлеру і його послідовникам не подобається занепадницький настрій Ремарка. Тому коли нацисти приходять до влади в 1933 році, Еріха Марію прилюдно оголошують зрадником Батьківщини, забороняють і показово спалюють його твори. А в 1938 році і зовсім позбавляють німецького громадянства.

Цькування письменника виглядає навіть більш виправданим після виникнення легенди про його єврейське походження. Говорили, що він нащадок французьких євреїв, а його справжнє прізвище – Крамер («Ремарк» задом наперед). Адже, нібито, жоден поважачий себе німець не стане писати своє прізвище на французький манер. Але до цих пір не існує жодного свідчення, що підтверджує правдивість цієї заяви. Сам Ремарк говорив з цього приводу: «Я не був ні євреєм, ні лівим. Я був войовничим пацифістом».

Незважаючи на те, що Еріх був поза досяжністю нацистів, вони придумали спосіб відплатити йому сповна. У Німеччині залишилася молодша сестра прозаїка, Ельфріда Шольц.

ЧУЖА СЕРЕД СВОЇХ

Ельфріда Шольц, у дівочтві - Ремарк, була наймолодшою в родині. Вона народилася на початку 1903 року і на момент своєї смерті їй було 40 років. Ельфріда не скоювала злочинів в очах закону, але в очах влади рідної для неї Німеччини того часу вона була одним із найлютіших ворогів і злочинців. І головна її вина була в тому, що ні вона, ні її брат не схвалювали того, що відбувалося.

"Я в Плетцензеї. І сьогодні опівдні, о першій годині, мене більше не буде..." - писала Ельфріда Шольц старшій сестрі Ерне. У цей час її брат - Еріх Марія Ремарк був уже в Америці: він утік від німецької влади, рятуючи своє життя після публікації свого роману "На західному фронті без змін."

Рівно о 13:01, як було зафіксовано в протоколі, 40-річну Ельфріду Шольц, кравчиню з Дрездена, стратили на гільйотині. Прощального листа Ельфріди відправили на адресу її сестри Ерни, додавши до нього рахунок за утримання Ельфріди у в'язниці, судочинство і саму страту. Сума становила 495 марок і 80 пфеннігів, які потрібно було сплатити протягом семи днів.

Коли Ельфріді виносили вирок, її звинувачували в "обурливій брехливій пропаганді на користь ворога" і "підриві обороноздатності країни". Однак справжня причина "провини" звичайної кравчині була також озвучена. "Вашому братові вдалося вислизнути від нас, але ви від нас не втечете."

Насправді Ельфріду й Еріха мало що пов'язувало, крім спорідненості. Їхні життя майже не перетиналися. Кожен з них займався своєю справою: Еріх служив в армії, потім змінив безліч професій, поки з 1920 року не почав працювати редактором журналу і не почав публікуватися, одружився, перебрався до Швейцарії, а потім до США. Ельфріда тим часом двічі виходила заміж, обидва рази розлучилася, втратила дитину, працювала служницею, а потім перевчилася на кравчиню.

Життя Ельфріди не було героїчним, у неї була звичайна на той час доля, як і безлічі інших жінок навколо. Вона шила сукні у себе вдома, здебільшого - для приятельок або знайомих. Однією з її постійних клієнток була офіцерська дружина Інгеборг Рітцель. Саме їй, приміряючи сукню, Ельфріда говорила, що солдати - гарматне м'ясо, війна - гидота, що вона терпіти не може Гітлера і залюбки встромила б йому особисто кулю в лоб, якби випала така нагода. Якщо вірити доносу, написаному чоловіком Інгеборг Рітцель зі слів дружини, Ельфріда бажала всім "патріотично налаштованим солдатським дружинам", щоб їхні чоловіки загинули на фронті.

Ельфріду вивезли з Дрездена і привезли до Берліна, три місяці її утримували у в'язниці, потім їй нарешті висунули обвинувачення, а через три дні, без можливості поспілкуватися з адвокатом, їй винесли вирок. Як впливає з протоколу засідання, Ельфріді не дали сказати й слова на свій захист. Після обвинувачення вона подала прохання про помилування, але його відхилили. І тим не менше, на страту жінці довелося чекати досить довго. Спочатку гільйотинування було призначено на 25 листопада, проте частина документів була знищена під час обстрілу. На збір нових документів дали час до 16 грудня. Важко уявити, яких почуттів зазнавала Ельфріда Шольц у ці похмурі тижні у своїй камері з видом на плоский цегляний барак, у якому майже щодня здійснювалися страти.

Недовгим був і вік тих, хто прирік Ельфріду Шольц на таку ранню смерть: суддя-палач Фрейслер і донощиця Рітцель загинули 1945 року під час бомбардувань, другий суддя помер 1948 року. Перед правосуддям постала після війни лише друга свідок, Антонія Венцель, її засудили в 1950 році до п'яти років в'язниці.

Еріх Марія Ремарк, позбавлений німецького громадянства ще 1938 року, про страту сестри дізнався лише після війни. Йому, як і всім, було очевидно, що сестру обезголовили, щоб помститися йому. Страта "Фрідхен", як називали Ельфріду в родині, була однією з причин того, що Ремарк відмовлявся "жити серед німців" і довгі роки не наважувався відвідати Берлін.

Він приїхав лише 1956 року - на фінальні репетиції своєї п'єси "Остання зупинка" (дія відбувається в останні тижні до падіння нацистського режиму). Відомо, що письменник їздив до Плетцензее, де вже 1953 року було відкрито перший меморіальний комплекс. Що саме він при цьому робив, що відчував - про це ми не знаємо.

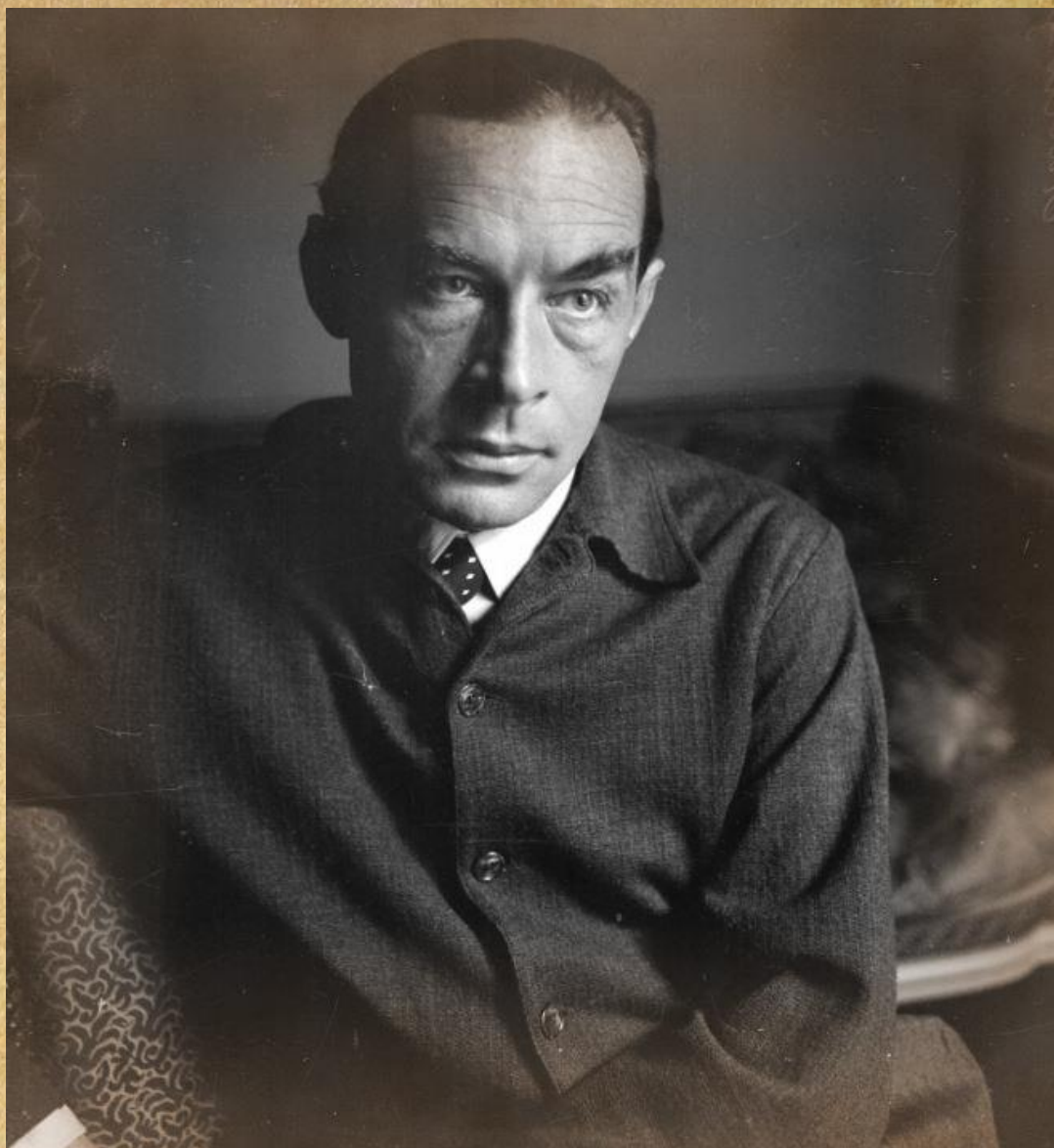
Колега Ремарка по письменницькому цеху Рольф Хоххут, спробував реконструювати цей візит у своєму оповіданні "Ремарк у Плетцензее". Драматург і один із творців документального театру, Хоххут описує, як письменник добирається до кінцевої зупинки трамвая, купує квіти і довго роздумує, куди їх покласти - адже могили страченим не належало... До речі, саме з цієї розповіді розпочалося відродження пам'яті про Ельфріду Шольц.

Пам'яті сестри Еріх Марія Ремарк присвятив роман "Іскра життя".

Еріх Марія Ремарк був не тільки обдарованим письменником. Він був Людиною з великої літери, чийї сміливості можна тільки позаздрити. Він не боявся кричати привселюдно про безглуздість війни. Гордо визнавав себе противником фашизму, коли нацисти могли завоювати весь світ.

Романи Ремарка перевели на понад п'ятдесят мов світу, перевидавали незліченну кількість разів, а його п'єси досі ставлять на багатьох світових сценах. Але він залишив нам набагато більше, ніж свої безсмертні твори. Він показав, що потрібно завжди залишатися чесним із самим собою, навіть якщо це означає бути зрадником Батьківщини.

ЦИТАТИ РЕМАРКА ПРО ВІЙНУ

Німецький письменник Еріх Марія Ремарк, мабуть, один з найвідоміших пацифістів у літературі. Він належить до представників тих майстрів пера, що пройшли страхіття Першої світової війни й побачили мирне життя зовсім не таким, яким воно здавалося на фронті. Смерть, страх, несправедливість, пережитий досвід назавжди закарбувалися не лише в пам'яті цих письменників, а й на сторінках їхніх творів. Ремаркові ж вдалося особливо просто й водночас глибоко описати, про що насправді говорять і думають в окопах звичайні солдати.

"Кожен солдат залишається жити тільки завдяки тисячам різних випадковостей".

"Фронт — це клітка, в якій нам доводиться напружено чекати, що буде далі".

"Ми їдемо сюди звичайними солдатами, похмурими чи веселими, а коли потрапляємо в зону, де починається фронт, то стаємо напівлюдьми, напівтваринами".

"Дивно, як кровопивці люблять моралізувати".

"Отак вони всі думають, оті сотні тисяч Кантореків! Залізна молодь! Молодь! Кожному з нас не більш як двадцять. Та хіба ми молоді? Хіба ми молоді? То було колись. Тепер ми старі люди".

"Ніхто начебто не хоче війни, аж раптом вона вже тут. Ми не хотіли воювати, інші твердять те саме, а проте вже пів світу воює".

"Найрозумнішими, власне, виявилися бідняки, прості люди: вони відразу сприйняли війну як лихо, а ті, кому жилося краще, нетямилися з радощів, дарма, що саме вони могли б швидше передбачити наслідки".

"Вітер надії, що летить над згарищами й понівеченими полями, шалена лихоманка нетерпіння, розчарування, болючий жах смерті й незбагненне запитання: „чому?". Чому не кладуть цьому край?"

"Хтось нацьковує народ на народ, і люди вбивають — мовчки, слухняно, по-дурному, не розуміючи, що роблять, і не відчуваючи ніякої провини. Я бачу, що найкращі уми людства винаходять зброю й слова, аби це тривало й далі, та ще й у найвигадливіших формах. І разом зі мною це бачать усі люди мого віку, тут і за кордоном, в усьому світі, зі мною це переживає все моє покоління".

"Яке ж усе брехливе й нікчемне, коли тисячолітня цивілізація не змогла запобігти тому, щоб пролилися ці річки крові, коли вона допустила існування сотень тисяч отаких катівень. Тільки в госпіталі видно, що таке насправді війна".

"Хлопче, — кажу я до мерця, але вже зовсім спокійно. — Сьогодні ти, завтра я. Але якщо я повернуся звідси, то боротимуся проти того, що зламало нас обох: у тебе забрано життя, а в мене? У мене теж забрано життя. Обіцяю тобі, хлопче. Це ніколи не повинно повторитися".

"Коли я про це думаю, Альберте, — кажу я згодом, перевертаючись на спину, — то мені здається: якби я почув слово „мир" і він справді настав би, то я б учинив щось надзвичайне, бо мені від того слова аж кров шугає в голову".

"На арену мають вийти міністри й генерали обох держав, у самих трусах, озброєні дрючками, і нехай собі б'ються. Переможе та країна, чий представник зостанеться живий. Це було б простіше й краще, ніж тепер, коли б'ються зовсім не ті, кому слід".

"От побачиш, ми програємо війну, бо занадто гарно навчимося вітати начальство".

"І я знаю: все, що тепер, поки ми на війні, потонуло в нас, немов каміння, після війни знову спливе на поверхню, ось тоді й почнеться боротьба між життям і смертю".

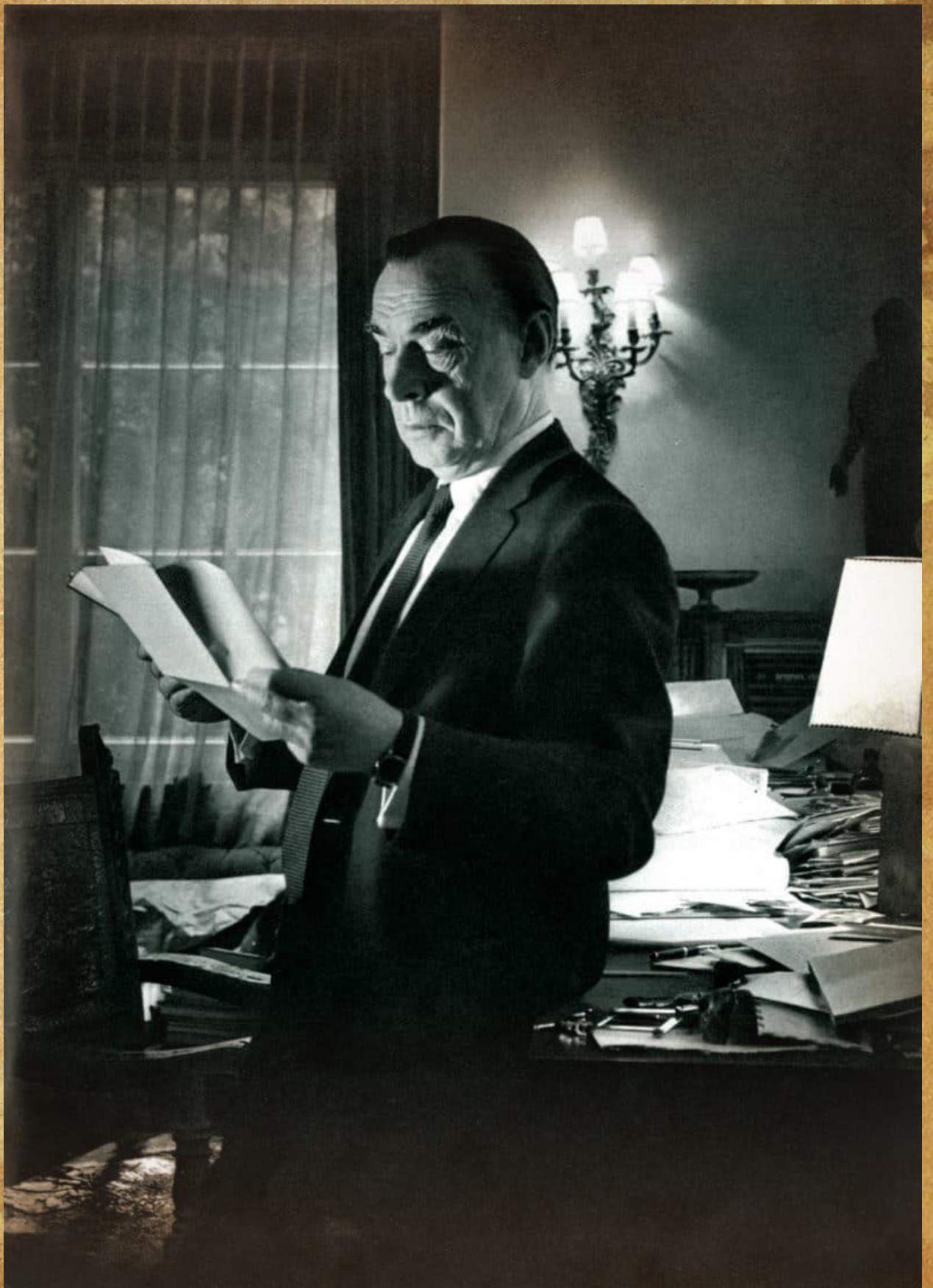
"Ми стали солдатами добровільно, проїняті ентузіазмом; але тут робили все, щоб вибити з нас це почуття".

"Можливо, війни трапляються знову й знову лише тому, що одні ніколи не можуть до кінця відчути страждання інших".

"Що сталося б з нами, якби ми збагнули все, що відбувається на фронті!".

"Ми вже не молодь. Ми вже не хочемо завойовувати світ. Ми втікачі. Тікаємо від самих себе. Від свого життя. Нам було по вісімнадцять років, ми тільки починали любити життя і світ, а нам довелося стріляти в них. Перший снаряд влучив у наше серце. Нас відрізано від справжньої діяльності, від прагнень, від прогресу. Ми вже не віримо в них: ми віримо у війну".

"Може, я ніколи не буду щасливий, може, війна знищила цю можливість, і я всюди буду трохи чужим і ніде не почуватимуся вдома, але ніколи, думаю, я не почуватимуся безнадійно нещасним, бо завжди буде щось, що підтримає мене, — хоча б мої ж руки, або зелене дерево, або подих землі. Частина мого життя була віддана справі руйнування, віддана ненависті, ворожнечі, вбивству. Але я залишився живий. В одному цьому вже завдання і шлях. Я хочу вдосконалюватися й бути до всього готовим. Я хочу, щоб руки мої трудилися й думка не засинала. Мені не треба багато. Я хочу завжди йти вперед, навіть якщо іноді з'являється бажання зупинитися. Треба багато чого відновити й виправити, треба, не шкодуючи сил, розкопати те, що було засипано уламками в ті роки, коли стріляли гармати й кулемети. Не всім судилося бути піонерами, потрібні й слабші руки, потрібні й малі сили. Серед них я шукатиму своє місце. Тоді мертві замовкнуть і минуле не переслідуватиме мене, а допомагатиме".

ЕРІХ МАРІЯ РЕМАРК. ЙОГО ТВОРЧІСТЬ

«Переконали, що 90% тих, хто читає дану статтю знають ім'я – Еріха Марії Ремарка...

Не буду робити довгого вступу, розповідаючи про видатного німецького письменника. Важливішими є ті думки, які він мені навів.

Про Ремарка написано вже багато, проте найкраще про нього скажуть тільки його книги.

В кожному літературному герої є частинка автора. Якщо поглянути на персонажів Ремарка — це часто авантюрні заручники обставин, які знаходять вихід з лабіринту життя, навіть якщо кінцевим результатом є смерть. А смерть присутня чи не в кожному з його романів. Хоча це і не дивно, вона супроводжує кожну людину від народження. Період, в який жив Еріх-Марія був наповнений війнами, кризами, смерть в той час як ніколи зривала джек-пот.

Цінною рисою творів Ремарка є його здатність передати таке почуття, як “любов”, не дивлячись на війну, хворобу, вік або соціальне становище.

Наскільки ви цінуєте те, що маєте? Романи Ремарка нагадують, що ми не вічні, що процеси, які з нами відбуваються, теж мають свій фініш. Речі, яким ми приділяємо багато уваги та власних зусиль часто є другорядними або ж зовсім не потрібними. Деякі його герої кожен день проживають як останній, як щораз нове життя завдовжки в 24 години. Дуже корисна риса для сучасних людей, які у всьому інформаційному бруді не в змозі знайти себе і розставити пріоритети. Еріх-Марія Ремарк допоможе вам в цьому.

Іноді, дочитавши ще одну книжку, я не спав всю ніч, думки з'являлися знову і знову. Саме такою і повинна бути література, пробуджуючою, як холодний душ, джерелом для роздумів. Не конкретними відповідями, а спонуканням до пошуків відповідей.

Читаючи котрийсь з романів автора, не робіть поспішних висновків про твір. В деяких з них ловиш себе на думці, що перша половина книжки є не дуже цікавою, але вона готує вас до кульмінації, основної сюжетної думки, яка не відпускає до останньої сторінки і навіть далі. Теми, підняті Ремарком, є такими, що лежать в основі повноцінного усвідомлення світу та багатьох процесів, що відбуваються в ньому. І, що цікаво, тут поєднуються зовнішні процеси людства, які обертаються навколо історичного періоду життя автора, та внутрішні процеси людської особистості. Любов, смерть, творчість, дружба, стосунки, сила волі — це ті ключові поняття, що неодмінно впливають на формування нас з вами як людей розумних, як людей розуміючих, свідомих. В цьому скарб Ремарка».

ТВОРИ ЕРІХА МАРІЇ РЕМАРКА

Творчий шлях Еріха Марії Ремарка і цікавий, і по-своєму драматичний, і, звичайно, дуже надихаючий для письменників. Річ у тім, що Ремарк зовсім не з першої своєї книжки здобув популярність, а один з його головних романів, "На Західному фронті без змін", і зовсім був відкинутий великим видавцем, який вирішив, що в Німеччині ніхто не купуватиме книжку, яка рефлексує над жахами війни, яка тільки-но відгриміла. Згодом, як водиться, видавець «рвав на собі волосся» і каявся в тому, що зробив найбільшу професійну помилку.

Утім, Ремарк все-таки зміг домогтися публікації "Західного фронту", пообіцявши видавцю, що якщо роман буде погано продаватися, він відшкодує витрати власним коштом. Книга стала сенсацією, за перший рік продали понад півтора мільйона примірників. Згодом її переклали 36 мовами і неодноразово екранізували. І саме цю книгу нацисти гітлерівської Німеччини потім демонстративно спалювали на площах.

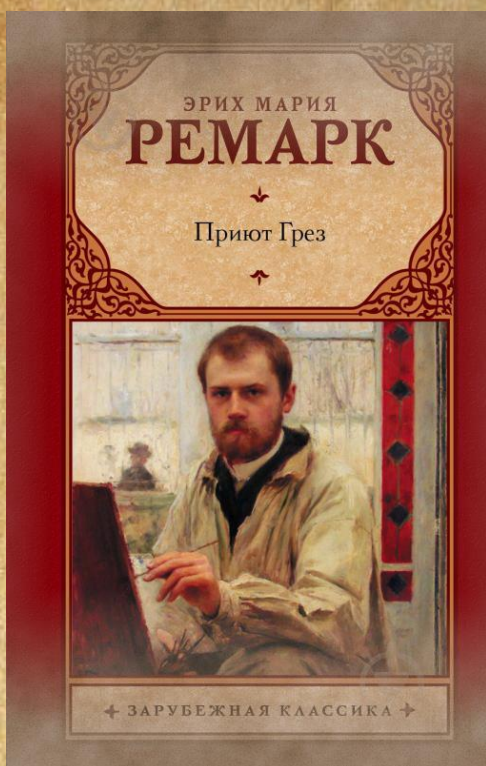
Навіщо читати книги Ремарка по порядку? Щоб простежити, як теми, заявлені ним у перших книжках, зріли, міцніли і знаходили продовження в пізніших речах. Війна і батьківщина, сором і совість, жага до життя і прагнення душі полюбити кого-небудь навіть у найважчих умовах. А ще почуття самотності та пошук тихої гавані, яку можна назвати домом - ось про що книги Ремарка.

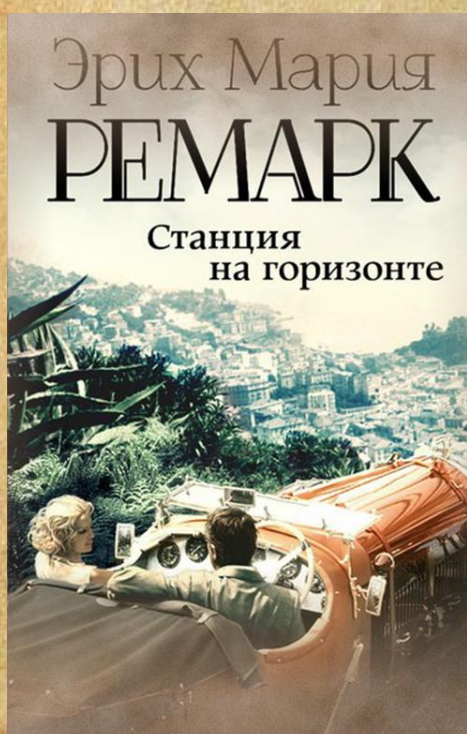
Книги Ремарка за роками публікації:

- ❖ "Притулок мрій" ("Мансарда снів") (1920)
- ❖ "Станція на горизонті" (1928)
- ❖ "На Західному фронті без змін" (1929)
- ❖ "Повернення" (1931)
- ❖ "Три товариші" (1936)
- ❖ "Люби ближнього твого" (1941)
- ❖ "Тріумфальна арка" (1945)
- ❖ "Іскра життя" (1952)
- ❖ "Час жити і час помирати" (1954)
- ❖ "Чорний обеліск" (1956)
- ❖ "Життя у позику" (1961)
- ❖ "Ніч у Лісабоні" (1962)
- ❖ "Тіні в раю" (1971)
- ❖ "Гем" (1998)
- ❖ "Земля обітована" (1998)

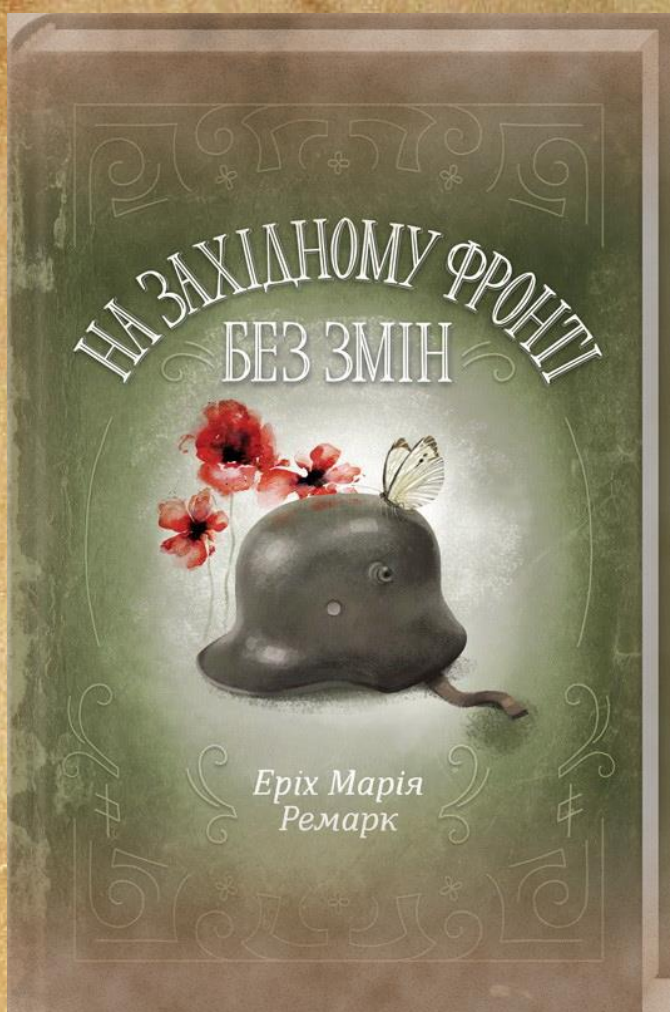
Зверніть, будь ласка, увагу на те, що це неповна бібліографія Ремарка. До переліку не увійшли есе та оповідання письменника. А ще ж є сценарій до фільму "Останній акт", п'єса "Остання зупинка" і зібрані в одній збірці листи до Марлен Дітріх, які самі по собі можна читати як літературний твір. Тож навіть якщо ви прочитали всі книги Ремарка, вам, імовірно, ще належить відкрити інші грані його літературного таланту.

Перший роман Ремарка. Мешканці "Притулку Мрій" - будинку талановитого художника і композитора Фріца - далекі від труднощів реального життя. Серця героїв наповнені першим коханням і надіями на прекрасне майбутнє. Але все змінюється зі смертю Фріца. Чи зможуть молоді люди пережити смерть свого друга і прийняти його ставлення до життя і мистецтва?

Ранній роман Ремарка, в якому тільки намічаються основні теми, що згодом стали ключовими в його творчості. Автогонщики - кумири публіки та світських красунь - живуть на адреналіні та заробляють великі гроші, ризикуючи собою. Але шоломи "королів автоперегонів" приховують втомлені обличчя представників "загубленого покоління", які так і не змогли оговтатися від кошмару Першої світової...

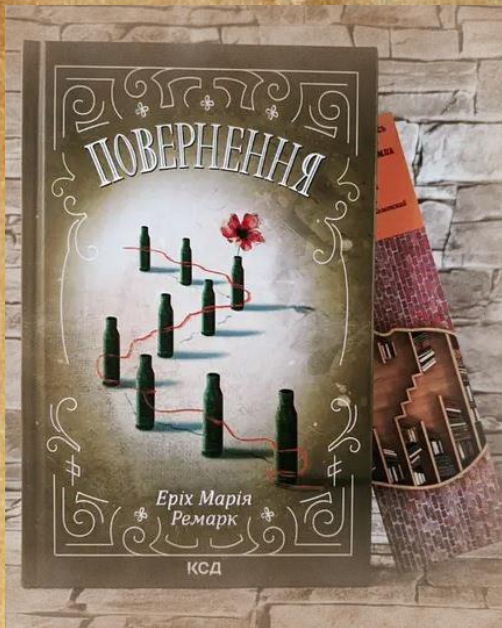
Ремарк Е. М. На Західному фронті без змін. – Харків : КСД, 2017. – 240 с.

«На Західному фронті без змін» або «На Заході без змін» — антивоєнний роман Еріха Марії Ремарка, виданий 1929 р. У передмові до нього автор говорить: «Ця книга — не викриття і не сповідь. Це лише спроба розповісти про покоління, яке занапастила війна, про тих, хто став її жертвою, навіть якщо врятувався від снарядів».

Тема людини, яка попри всі жахи війни не втратила здатності до справжнього

кохання і дружби, — одна з провідних у творчості Ремарка. Пройшовши через окопи, виживши на полях Першої світової, молодь шукає себе в новому світі, де немає смертей, не вибухають гранати та не гинуть бойові побратими. У їхніх серцях палає й веде вперед негасимий вогонь — жага до життя.

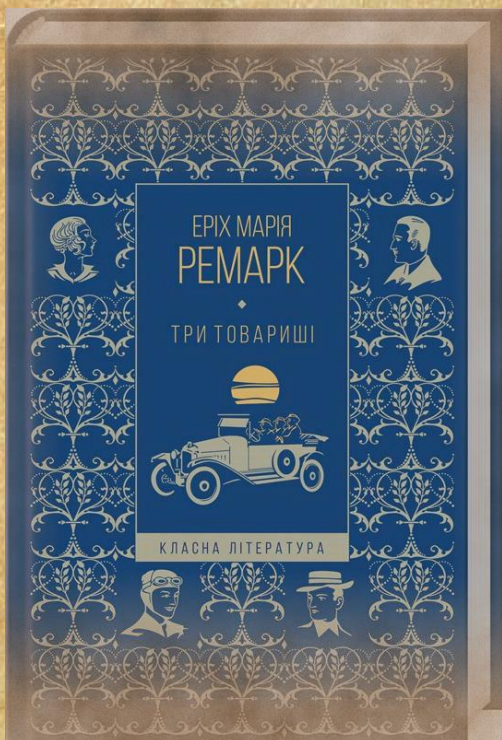
Пауль Боймер і його однокласники потрапили в окопи зі шкільної лави. Зазирнувши у сталеві очі війни, ці хлопчики не можуть повірити, що колись вона скінчиться, що настане мирне життя. Чи знайдуть у ньому опалені боями юнаки своє місце? Та це буде потім, а нині... нині на Західному фронті без змін.

Ремарк Е. М. Повернення. – Харків : КСД, 2022. – 288 с.

Вони повернулися з війни. Вони вижили. І тепер треба жити далі. Звичайний солдат німецької армії Ернст Біркгольц та його товариші мають звикати до мирного світу. Покалічені війною, з ампутованими кінцівками та деформованими душами, вони розуміють: усе, що було важливим колись, втратило значення. Попри

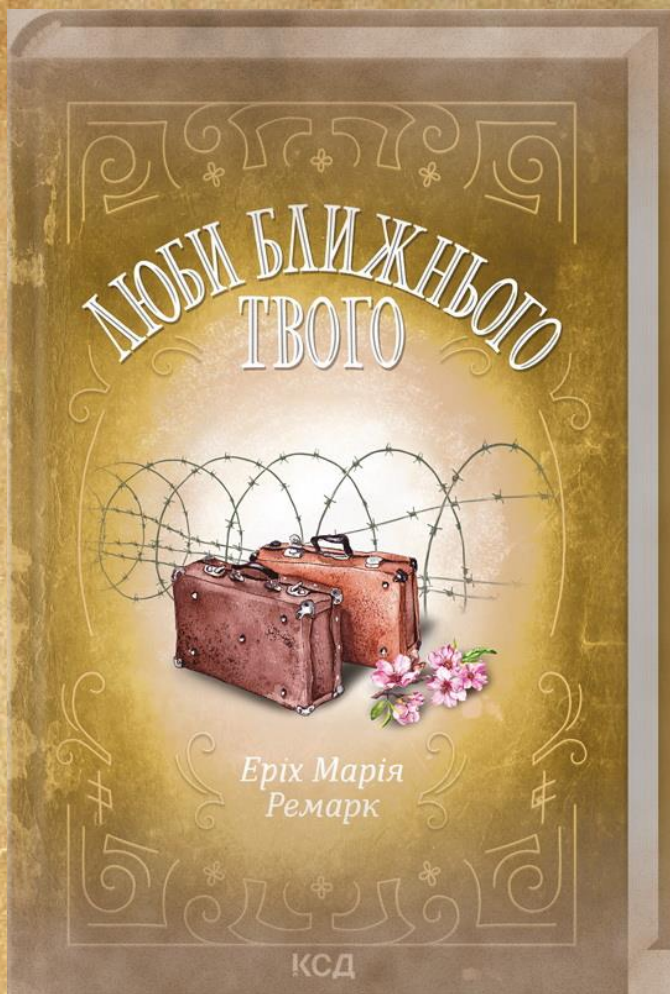
страх, безнадію, самотність колишні солдати намагаються шукати новий сенс життя. Але не в кожного буде шанс почати все спочатку. Так, вони повернулися з війни. Та чи закінчилася вона для них остаточно?..

Ремарк Е. М. Три товариші. Чорний обеліск. – Харків : КСД, 2021. – 416 с.

Часи, коли народитися, не обирають. Життя героїв Ремарка, як і його самого, припало на лихоліття. Війна, що ламає долі, втрата ілюзій, еміграція, хиткість та безнадія... Але, незважаючи на будь-які випробування, люди не втрачають ані мужності, ані внутрішньої сили та залишаються спроможними на самопожертву, справжню дружбу та велике кохання...

Один з найкращих світових романів про справжню дружбу і велике кохання... Війна обпекла душі людей, і рани ще не загоїлися. Але все можна подолати, коли поруч є два товариші і кохана. Найвідоміший твір Ремарка – мабуть, найкрасивіша історія людських почуттів.

Ремарк Е. М. Люби ближнього твого. – Харків : КСД, 2023. – 416 с.

Історія двох незнайомців, що розділили одну долю - долю біженців. Наївний молодий Людвіг Карен та цинік Йозеф Штайнер змушені тікати з нацистської Німеччини. Вони більше не мають ні батьківщини, ні минулого, ні майбутнього. Є тільки "тут" і "зараз". Людвіг потрапляє в тюрму через відсутність документів на проживання. Саме тут доля зводить його зі Штайнером, який стане

наставником для наївного молодого хлопця. Його провідником у тяжке та непросте життя емігранта. Доля готує їм чимало випробувань. Вони блукатимуть самотні та зневірені передвоєнною Європою, переслідувані страхом, голодом та злиднями. Війна відібрала у цих двох усе. Залишила тільки право зостатися людьми. Та право любити. Але чи стане їм на це сил? Бо війна не лишає в серці нічого, крім пустки, ненависті та... надії.

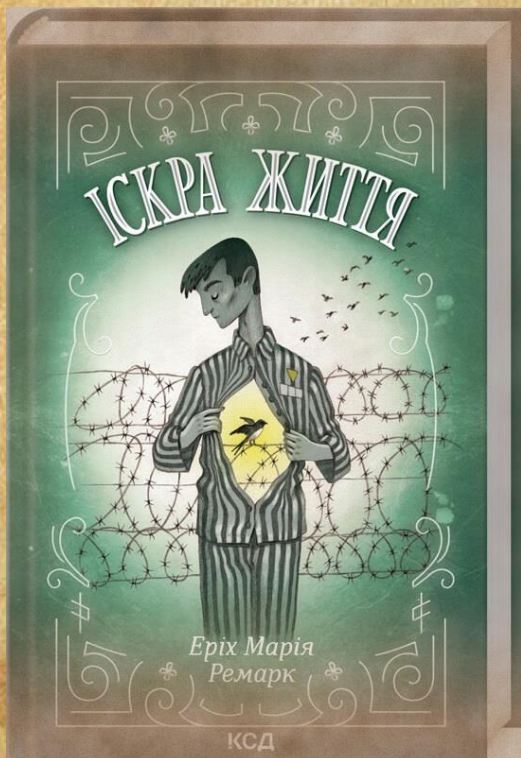
— Жорстока доба. Мир зміцнюють гарматами й бомбовозами, гуманізм розвивають концтаборами й погромами. Ми живемо в добу переоцінки всіх цінностей, Керне. Агресор нині зветься поборником миру, побитий і переслідуваний — порушником спокою. І є цілі народи, що вірять у таке!

**Ремарк Е. М. Тріумфальна арка.
– Харків : КСД, 2018. – 480 с.**

Франція, 1939 рік. Світ на порозі Другої світової війни. Людвіг — один з тих, хто вже відчув жорстокість нацистів: він пройшов тортури гестапівців, концтабір, утратив кохану. Рятуючись, чоловік тікає до Франції та змінює ім'я. Відтепер він хірург-біженець Равік. Митарства та злидні емігрантської долі лягають на плечі чоловіка. Одного разу він зустрічає Джоан Мадугу, актрису з Італії. Вона так само, як і Равік, самотня

й загублена в цьому холодному світі. Лиха година поєднує їхні душі, а кохання, яке спалахує між ними, стає гірким від сліз...

**Ремарк Е. М. Іскра життя. –
Харків : КСД, 2021. – 384 с.**

«Дивно, як змінюється сприйняття, коли з'являється надія...» Березень 1945-го. Концтабір Меллерн вважається дуже гуманним: тут немає газових камер. Але щоденно смерть від голоду, знущань, хвороб забирає сотні тих, у кого замість імен — лише номер. Відчайдушне передчуття скорого звільнення об'єднує змучених мешканців Малого табору. Вижити повинен хоч хтось. Аби не забути. Аби розповісти правду. Аби

знайти сили розпочати все наново, пам'ятаючи про ті іскри життя, які згасли назавжди...

Ремарк Е. М. Час жити і час померати. – Харків : КСД, 2022. – 400 с.

Вражаючий роман Ерiха Марiї Ремарка, який розповідає про життя на фронті та відносини між людьми під час воєнних подій. Роман переносить читача у часи Другої світової війни, де головний герой Ернст Гребер повертається зі Східного фронту у своє рідне місто, яке зруйноване від бомбардування. Зустрівши Елiзабет, Ернст знаходить у неї співчуття і порозуміння. Ці двоє людей відчують, що їхнє

кохання має обмаль часу, адже вони живуть у світі, де кожна мить може стати останньою. Ремарк передає душевний стан героїв і вдало показує, які почуття виникають у людей, що змушені переживати війну.

Автор створює неповторний образ людства, яке бореться за своє життя та кохання. Роман викликає сум, тугу і меланхолію у читачів, але також дає надію на те, що любов і гуманізм завжди перемагають у тяжкі часи. "Час жити і час померати" - це відчутна та зворушлива історія про кохання та життя в умовах війни. Ремарк показує, що навіть у найбільш складних ситуаціях людина може знайти натхнення та силу для життя і любові. Ця книга не залишить байдужим жодного читача, який цінує глибокі почуття та хорошу літературу.

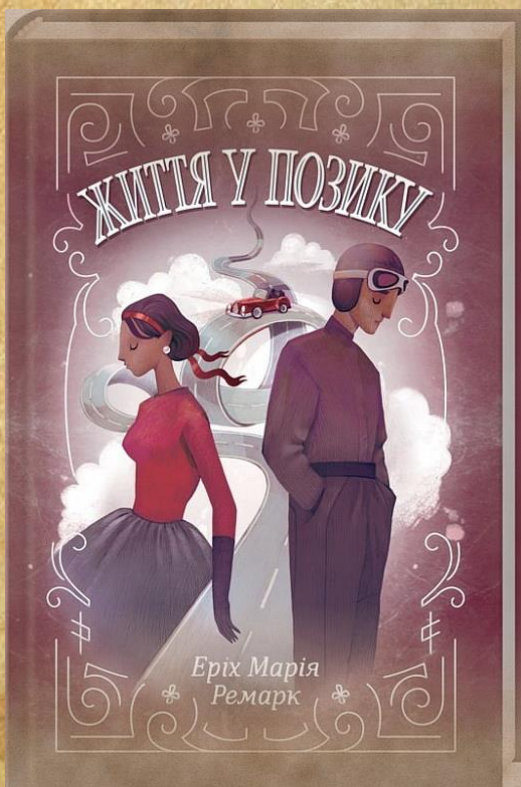

Ремарк Е. М. Чорний обеліск. – Харків : КСД, 2023. – 448 с.

Роман, який в художньому сенсі є логічним продовженням романів «На Західному фронті без змін» та «Повернення»

Німеччина 1920-х років. Шалена інфляція, хиткість і страх перед майбутнім... Людвіг, ветеран Першої світової, продає надгробки та підробляє органістом у психіатричній лікарні. Там він знайомиться з дівчиною, яка страждає на роздвоєння особистості.

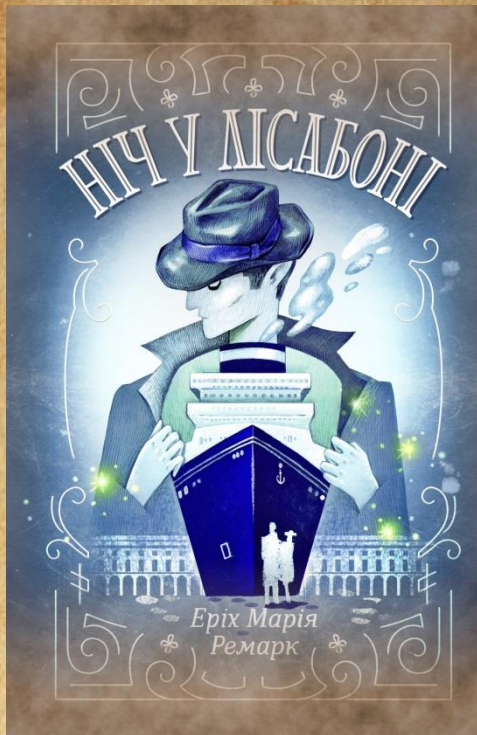
Між ними спалахує кохання... У цьому божевільному світі Ізабелла здається єдиною нормальною людиною...

Ремарк Е. М. Життя у позику. – Харків : КСД, 2021. – 288 с.

Війна далеку позаду. Але життя тих, кого вона зачепила своїми смертельними пазурами, понівечене. Молода бельгійка Ліліан в минулому знала лише голод, втечу, переховування від нацистів, а тепер повільно згасає від туберкульозу. Її життя — це перегони зі смертю. Дівчина хоче прожити решту своїх днів повноцінно, відчутти смак справжньої свободи, зазнати щастя, навіть залишившись тільки епізодом у житті

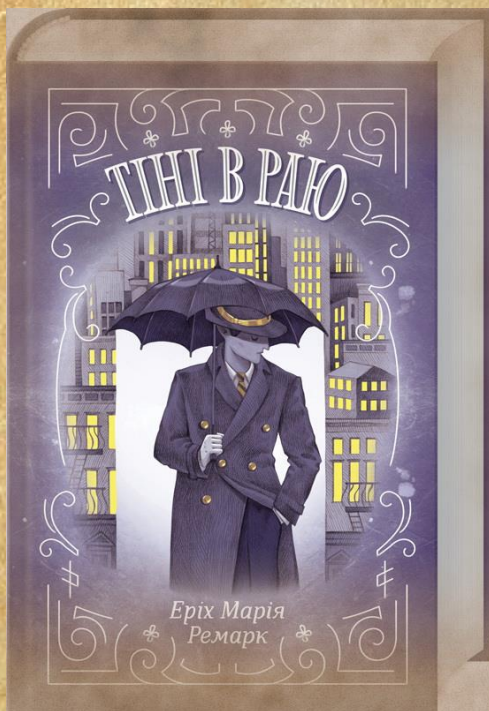
коханого чоловіка. Однак доля вирішує по-своєму...

Ремарк Е. М. Ніч у Лісабоні. – Харків : КСД, 2020. – 288 с.

«Життя коротке... Але що ж робить його таким? Усвідомлення того, що воно коротке...»

Врятуватися, втекти з Європи якомога далі від нацистів! Їхня остання надія — пароплав до Америки. Але знайти квитки на нього майже неможливо... Дивний незнайомець готовий віддати власні — в обмін на те, що його вислухають. Попереду ніч, сповнена вина й довгих розмов про життя, націю, втрату та справжнє кохання під час війни...

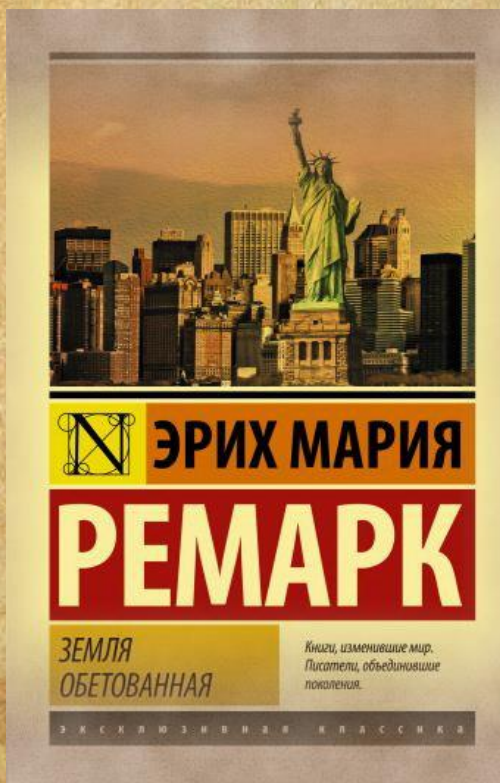
Ремарк Е. М. Тіні в раю. – Харків : КСД, 2020. – 464 с.

Багатьом біженцям Америка здавалася землею обітованою, де немає ні війни, ні злиднів. Журналіст Роберт Росс два роки переховувався від нацистів у Брюссельському музеї. Тепер він може вдихнути на вільні груди. Та де взяти сили, щоб почати життя наново? Роберт не один. Він бачить долі інших біженців. Лікарі, торговці картинами, манекенниці, актори — усі вони по-своєму намагаються впоратися з тим

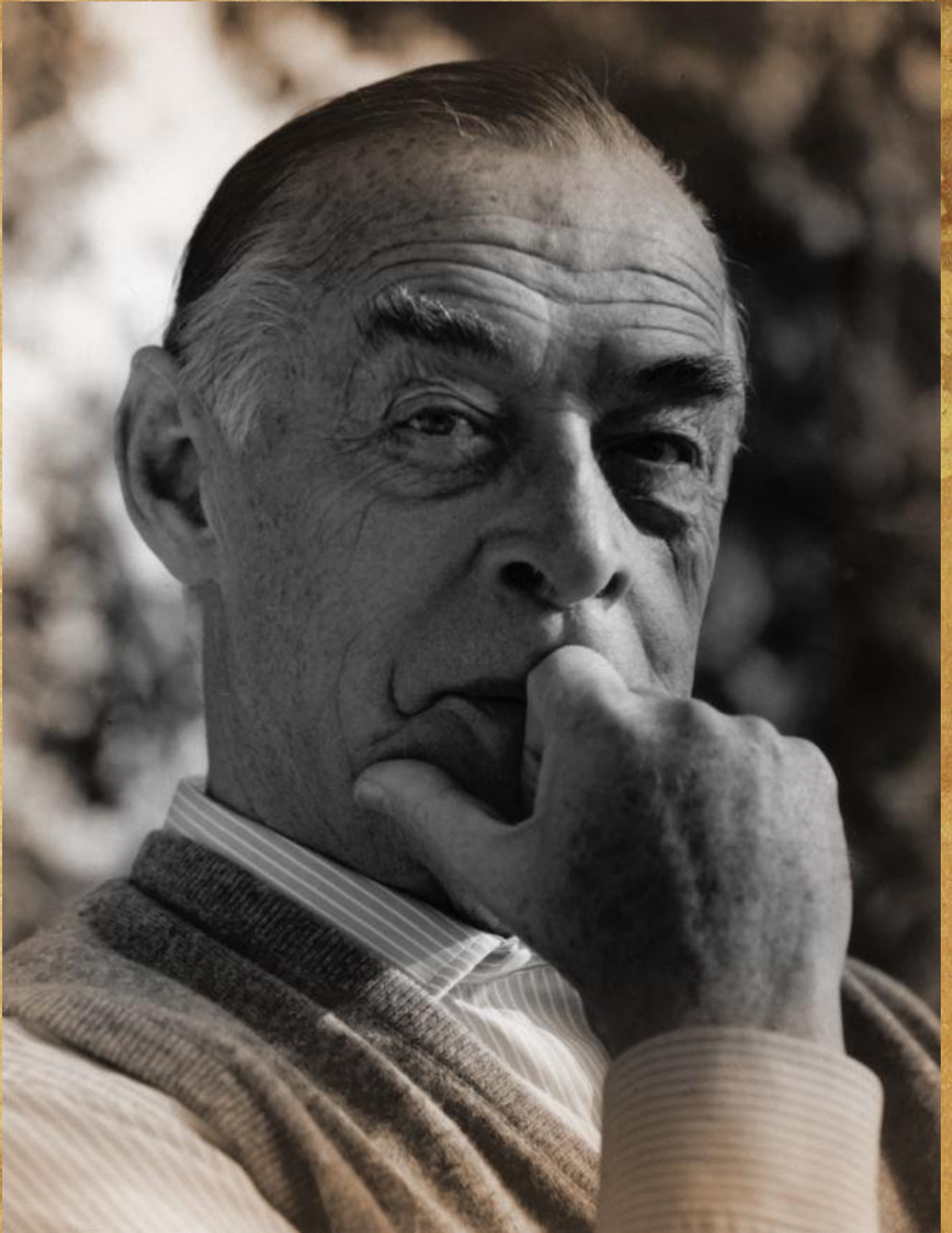
болем, що лишила по собі війна. Хтось топить горе в алкоголі, хтось кидається в роботу. Одні продовжують боротьбу з останніх сил. Інші складають зброю. Різні люди, об'єднані тавром «вигнанці», спустошені тугою за власним минулим та втомлені пошуком. Чи віднайдуть вони своє місце в цьому потрощеному світі?..

Роман "Гем" є спробою Ремарка проникнути в психологію вільної жінки. Гем подорожує по світу в пошуках вражень і пристрастей... Розкіш вищого світу і екзотика найдаальших куточків Південно-Східної Азії, погоні і вбивства... Читачеві відкриється дуже незвичний Ремарк.

Останній роман Еріха Марії Ремарка. Можливо - найбільший. Можливо - найсильніший. Можливо - найтрагічніший... "Можливо" - тому що роман не був закінчений: смерть Ремарка у 1970 році обірвала роботу над ним. В архіві письменника залишилися три редакції твору і начерки фіналу, на підставі яких була підготовлена посмертна публікація. У Німеччині "Обітована земля" вийшла у 1998 році.

НАЙКРАЩІ ЕКРАНІЗАЦІЇ РОМАНІВ ЕРІХА МАРІЇ РЕМАРКА

"НА ЗАХІДНОМУ ФРОНТІ БЕЗ ЗМІН"

Епічний антивоєнний фільм, створений 1930 року і оснований на культовому однойменному романі Еріха Марії Ремарка. Режисером стрічки став легендарний кінематографіст Льюїс Майлстоун, який неодноразово екранізовував твори письменника.

Бюджет стрічки склав нечувані на той час гроші – 1,25 млн доларів. Команда зайняла ранчо площею більше 80 000 квадратних метрів і замовила такі кінематографічні іграшки, як 280-тонний кран для режисера Майлстоуна, а для спецефектів використали понад 9000 кілограмів пороху, 10 тонн динаміту, 6000 наземних мін і 20 німецьких гаубиць. До акторського складу увійшли 2000 американських колишніх військовослужбовців, які пройшли базову підготовку в Пруссії. Масштаби виробництва гідно оцінила Американська кіноакадемія, яка номінувала стрічку в чотирьох категоріях на "Оскара". Згодом фільм визнали однією з найкращих військових картин XX століття.

"ТРИ ТОВАРИШІ"

Знята за однойменним романом Ремарка, стрічка "Три товариші" – драматичний фільм 1938 року режисера Френка Борзейгі. Сценарій до фільму написав Френсіс Скотт Фіцджеральд і Едвард Е. Парамор-молодший. Сюжет оповідає про дружбу трьох молодих німецьких солдатів після Першої світової війни – події, яка змінила їх назавжди і породила розчарування в житті. Головні ролі у фільмі виконали Роберт Тейлор, Маргарет Саллаван, Франшо Тоун і Роберт Янг. Саллаван за роль Патриції Гольман була номінована на премію "Оскар" у категорії "Найкраща жіноча роль".

"НІЧ У ЛІСАБОНІ", 1971

Німецький фільм *Die Nacht von Lissabon* – це екранізація Збінека Бриниха передостаннього роману письменника. Це історія про німецьких біженців, які намагаються врятуватися від нацистського режиму. Їхня остання надія – пароплав у США, який вирушає з Лісабона. Щоб отримати квитки на судно, головному герою доведеться провести ніч з незнайомцем і вислухати його трагічну історію. Головна перевага цієї стрічки в тому, що вона практично не відступає від книжки Ремарка.

"ЖИТТЯ У ПОЗИКУ", 1977

Цей фільм, також відомий під назвою "Боббі Дірфілд", зняв Сідні Поллак, а головні ролі зіграли Аль Пачіно і Марта Келлер. Стрічка розповідає про відомого американського автогонщика, який закохується в загадкову швейцарку, невиліковно хвору. Свого часу картина отримала суперечливі відгуки, і найшвидше, через те, що характерна ремарківська депресія переросла в романтичну мелодраму, яку назвали "найцинічнішим фільмом року". Незважаючи на таку інтерпретацію історії, картина все одно є гарною і витонченою. До того ж, індустрія оцінила гру Аль Пачіно, який отримав за свою роль номінацію на премію "Золотий глобус".

"ТРІУМФАЛЬНА АРКА", 1984

У одного з найвідоміших романів Ремарка є дві вартісні екранізації. Одна з них була знята Льюїсом Майлстоуном за участю Інґрід Бергман і Шарля Буайє у 1948 році. Другу представили 1984 року на британському телебаченні. Головну роль у ній виконав Ентоні Гопкінс. Фільм, що вийшов у 1980-х, більше резонував як і з публікою, так і з критиками. Він став всесвітньо відомим і уславився точним зображенням персонажів і сильною грою акторів. До того ж, режисерові вдалося передати властиву стилю письменника зловісну напругу і розповісти історію без зайвих деталей.